

Renunțarea de la buget !

1. Credeți că teatrele vor fi subvenționate în continuare de la buget sau urmează o restructurare a lor?
2. Cum vedeți această restructurare?
3. Ce credeți că se va întâmpla cu actorii actualmente angajați în teatre?

MIRCEA ALBULESCU:

„Alternativa cea mai sigură”

1. Orice reformă care va diminua finanțarea instituțiilor de spectacol se va dovedi o „re-formă” nefericită. Instituțiile de spectacol (și nu numai ele) trebuie să beneficieze de o triplă finanțare. De la centru, de la primărie sau prefecturi, și de la eventualii sponsori ocazionali. Firește, cât privește cuantumul finanțării, primele două foruri trebuie să aibă o valoare egală. Adică atât guvernul cât și primăriile să fie obligate să respecte sumele propuse de una din părți. Teatrul românesc reprezintă o mare biruință a spiritualității noastre și trebuie „reformate” cu iubire și maximă competență.

2. Bineînțeles, cine muncește mult și bine trebuie să câștige mult și bine. Dar teatrul este (după vânătore) cea de a doua indeletnicie colectivă. Dialogul replicilor sau al gesturilor este cea dintâi virtute a artei dramatice. Configurația dramatică presupune și... trecători. Ei bine, valoarea acestora în structura spectacolului este la fel de importantă ca și a actorului care joacă mult, mare, tare și bine, chiar dacă sub raport cantitativ aportul „trecătorului” este mai mic, mai ușor, într-un cuvânt, mai trecător. Și asta pentru binecuvântatul motiv că fără zecile de personaje „trecătoare” nici o singură piesă a marelui Will n-ar mai vedea lumina rampei. (Iată, dacă vreți, unul dintre motivele pentru care capodopera camilpetresciană Danton a zăcut decenii la rând în sertarele secretariatelor literare.) Cine crede că se poate face teatru burdușind planul al doilea al spectacolului cu „nu-contează-cine”, cine crede că personajele secundare sau personajele colective (vezi Danaidele ori Phaedra) pot fi aruncate în scenă cu fărâșul,

nu e un om de teatru, iar prezența lui, ca factor de decizie într-o asemenea instituție, e o crimă.

Teatrele de repertoriu trebuie să fie finanțate! Triplu finanțate! Singura „re-formă”, care să ofere forme noi și creatoare teatrului, este ca instituțiile de spectacol să capete banii de care au nevoie! Cu bani pușini sau, și mai bine, fără bani (după cum visează unele capete din căpătâiul căpătâni), nu se pot încropi decât trupe sporadice, care să joace un spectacol (dacă se vinde) până la epuizare, după care să caute bani pentru un alt proiect care, indiferent de valoarea lui, va fi sau nu va fi teatru doar dacă vor fi sau nu vor fi bani.

Și atunci... „Iată-ntrebarea. E oare mai de laudă să suferi în sineca ta săgețile și praștia norocului vrăjmaș, sau mai degrabă să te-narmez în fața unei mări de zbucium și prin luptă s-o răpui?...” Și atunci... E lîmpede că este imperios necesar ca prețul gesturilor artistice și culturale și rămână încă multă vreme „nefiresc” de scăzut pentru a putea alinia „viața de tranziție” a românilor, învățându-i drumul către Teatru, Operă, Filarmonică, Galeriile de Artă Plastică și atâtea alte forme, unele chiar nebănuite încă, de a ne înălța fruntea cu lumina unui gând către înalt, uitând pentru câteva clipe lacrima sălcie a „imediatului obiectiv”.

Alternativa artistică și culturală este cea mai sigură cale spre România de mâine!

ȘTEFAN RADOF:

„Schimbare de mentalitate”

1. Categoriș vor fi subvenționate, dar sub altă formă. Vor fi restructurate cu siguranță, dar pentru asta este mai întâi nevoie de o lege a instituțiilor de spectacol (pe care și actuala guvernare întârzie să o dea la iveală - și nu știu de ce, poate din dorința de „temporizare” a unor mentalități care privesc circumspect reforma). Totuși, cred că acest fenomen se va produce. Numai că subvenționarea, în condițiile unui sistem democratic liberal, trebuie concepută în așa fel încât să devină cu adevărat un mod de susținere a culturii și mai ales a artei teatrului, care are o solidă tradiție la noi.

2. Detaliind ceea ce am spus mai înainte, eu cred că mișcarea artistică emblematică - înțelegând prin aceasta Teatrele Naționale, filarmonicile, Opera, Opereta, chiar și teatrele de revistă - trebuie să fie finanțată direct de la buget, oferindu-i-se, însă, o autonomie și juridică, și financiară.

O altă categorie ar fi cea a teatrelor municipale. Eu consider că fiecare capitală de județ are orgoliul de a tutela măcar un teatru profesionist pe teritoriul său. Deci nu se va pune problema desființării acestora.

A treia categorie ar fi cea a teatrelor particulare, cu o multitudine de forme de organizare - de la cele stabile, de repertoriu, și până la trupele constituite ad-hoc.

Fiecare dintre aceste structuri ar presupune un mod de finanțare care se poate face pe proiect ori pe stagione de către Ministerul Culturii, Consiliile Locale sau de către sponsori.

Întorcându-mă la Teatrele Naționale și la cele municipale, vreau să adaug că, pentru a putea beneficia de o subvenționare de la stat, ele trebuie să aibă mai întâi un statut propriu care, firește, poate fi diferențiat după specificul fiecărei instituții - angajamente pe termen fix, sau permanent, când este vorba de Teatrele Naționale, unde artiștii de renume pot deveni societari.

Valeria Seciu și Mircea Albulescu în Pescărușul de Cehov la Teatrul Mic (regia: Cătălina Buzoianu)

Nenorocirea contractului colectiv de muncă este că egalizează calitățile și competența în funcție de vechime. Este absurd!

3. Eu socotesc, sincer vorbind, că asta seamănă mai mult cu „pisica neagră” aruncată în curtea breslei noastre. Dar nu mă neliniștește! Orice trupă stabilă va putea să facă angajamente, să zicem, pe patru ani, pe trei, pe doi și pe un an. Actorii angajați la început pe un an vor putea – în funcție de prestația lor artistică – să fie angajați apoi pe trei ani sau pe patru... Nu văd posibilitatea unei risipe valorice în domeniu decât prin menținerea lui în această structură amorfă ce creează o situație duplicitară și în conștiința vedetei, și în conștiința interpretului de planul doi. Noi ar trebui să existăm după principiul confreriilor și fără a ne rușina că la început vom fi doar simpli novici...

Cred că foarte multe lucruri pot lua o altă întorsătură printr-o simplă schimbare de mentalitate, dar asta presupune, în primul rând, asumarea unei responsabilități.

Mă bucur sincer că în teatrul nostru (Teatrul „Nottara” – n.n.) a venit un director tânăr, energic – dl Vlad Rădescu – și care, cu siguranță, va face aici o instituție-pilot în lumina ideilor expuse. În plus, îl socotesc un apărător al breslei noastre.

EMIL HOSSU: „Contracte pe o perioadă determinată”

1. Pe timp scurt, sunt convins că vor fi subvenționate; în viitor, cred că va trebui să se descurce singure.

2. Depinde foarte mult de restructurările din economie. Se va ține cont de legile ce vor trebui să apară și probabil că actorul care nu va mai avea un angajament pe viață, va trebui să accepte contracte pe o perioadă determinată sau pe proiect.

3. Dacă reforma în mișcarea teatrală va avea loc după cea din economie, cu siguranță se vor găsi și mijloacele de protecție socială adecvate.

Fiind simplu actor și nefăcând parte din organele de decizie, nu pot da un pronostic în legătură cu ceea ce, cu siguranță, se va întâmpla. Dar sunt sigur că această schimbare va veni. Repede, însă, NU!

VLADIMIR GĂITAN: „Artiști pe bandă rulantă”

1. Consider că teatrele trebuie subvenționate în continuare, dar este evidentă necesitatea unei selecții după criterii valorice; sunt foarte multe teatre care nu-și justifică existența. Cu durere o spun, acestea trebuie desființate!

2. În primul rând mă bucur pentru decizia d-lui ministru Ion Caramitru de a fi lăsat teatrele sub tutela financiară a Consiliilor Locale, pentru că aici fondurile sunt mai elastice și oferă mai ușor posibilitatea unor subvenții reale. (Eu, din păcate, am „funcționat” ca director al Teatrului de Comedie exact în timpul procesului dintre ministru și primărie!)

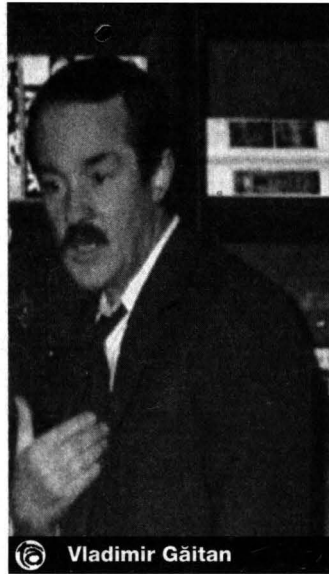
Pe urmă, o dată cu micșorarea schemelor mult prea umflate ale instituțiilor de spectacol, lucrurile vor lua altă întorsătură...

Aș mai propune ca alternativă privatizarea atelierelor, astfel încât povara plăților să fie ușurată. Practic, aceste „appendice” ale teatrelor, cuprinzând ateliere de croitorie, tapijerie, lăcătușerie, ar putea să contribuie la bunul mers al producției prin veniturile pe care le-ar aduce în timpul în care nu lucrează pentru teatru.

Întorcându-ne la actori, suntem obligați să recunoaștem că, pe lângă statele de plată excesiv încărcate, școlile de teatru – atât cele de stat cât și cele particulare – „fabrică” artiști pe bandă rulantă. Ar trebui stopată această masivă „producție” ce seamănă cu cea stahanovistă (când confecționăm milioane de piulițe peste plan, dar nu avem ce mânca...) Această fata morgana născută într-o democrație prost înțeleasă de către mulți ar trebui să dispară înainte de a se ajunge la o „inflație”

de actori și actrițe cu care teatrele deja nu prea mai au ce face și care duc spre o stare conflictuală prea puțin benefică artei. Este necesară o mai riguroasă selecție în institute. Poate, dacă ar exista taxe adecvate învățământului artistic, responsabilitatea profesorilor și a celor care studiază ar crește. (Deocamdată eu n-am auzit să fi rămas cineva repetent în facultățile de teatru. Toți absolvă în triumf cu media 10 și bat, mai apoi, pe la porțile teatrelor bucureștene cu o dulce inconștiență.) Știu că ceea ce spun acum este foarte crud, dar s-a creat o „cantitate” uriașă de material uman... inutil profesiei noastre.

3. Va trebui să profesăm o a doua meserie. V-o spune Vladimir Găitan, care de mult cochetează cu acest gând. Evident, mulți dintre noi vor renunța la actorie... cu greu și debarasându-se de orgolii. De asemenea, e necesar să se ajungă la angajamente ferme și responsabile, care să nu permită migrarea haotică a actorilor dintr-un teatru în altul, făcând ca spectacole de mare valoare să moară din cauza unor colaboratori ce nu mai pot fi adunați laolaltă.

Vladimir Găitan

HORAȚIU MĂLĂELE: „O structură stalinistă”

1. Cred că teatrele vor fi subvenționate în continuare de la buget sau că urmează o restructurare a lor. Sentimentul meu este incert pentru că nu știu dacă actuala guvernare are curajul să înceapă o reformă serioasă la nivel național și care să implice absolut toate teatrele.

Noi am încercat să facem ceva acum câțiva ani; mă aflu și eu printre „cei șase” de atunci; unii s-au risipit, alții s-au prăpădit – și de fapt nu s-a mai întâmplat nimic.

Sigur că este necesară o schimbare serioasă, pentru că mici „cosmetizări” s-au făcut dintotdeauna și sub orice regim. Deocamdată continuăm să funcționăm într-o structură stalinistă, respectiv comunistă; suntem plătiți execrabil (vorbesc de actorii care lucrează). Sigur că sunt și mulți artiști „inghețați” și care nu fac absolut nimic – nu din cauza lor, evident, ci din motive subiective sau... obiective.

2. S-ar impune o restructurare la toate nivelurile. Trebuie schimbate niște grile; trebuie – mi se pare – o înfrățire a Ministerului Muncii cu Ministerul Culturii și apoi să se porceadă la o adevărată reformă a teatrelor.

Se știe că actorii care nu lucrează sunt plătiți sensibil asemănător cu cei care muncesc tot timpul. Evident, ei trebuie remunerați în continuare cu același salariu de acum, trebuie susținuți de stat sau de instituții adiacente, plătiți și ajutați, pentru că, în fond, talentul este un lucru subiectiv și discontinuu: poate să existe azi, iar mâine să te părăsească! Și atunci, într-o perioadă de criză, e normal să beneficiezi de un ajutor, indiferent sub ce formă.

3. Mai mult ca sigur că angajamentele pe contract ar avea efecte extraordinare – în primul rând, asupra spectacolelor care se vor îmbunătăți, pentru că vei avea de ales nu dintr-o distribuție limitată la cadrul unui teatru, ci din toată „puterea” actorimii române; în al doilea rând, se va câștiga mai bine și se vor schimba și alte lucruri. După părerea mea, sunt foarte multe fetișuri; mai dănuie elefanții, deși calitatea lor a scăzut de mult: mulți actori care ar trebui să fie schimbați și foarte mulți care așteaptă să joace... Or nu se poate face nimic din cauza acestui sistem, din cauza acestei fortărețe pe care nu o va distruge nimeni decât, eventual, o autoritate supremă care să cadă ca o ghitlină.

Cristian Șofron și Horațiu Mălăele în Puricele de Georges Feydeau la „Nottara“ (regia: Horațiu Mălăele)

CRENGUȚA HARITON: „O profesie care se bazează pe subiectivitate”

1. Cred că va exista o restructurare, dar nu în viitorul apropiat.

2. Bănuiesc că nu vor mai fi atât de mulți angajați pe perioadă nedeterminată; presupun că va rămâne - dacă nu în toate teatrele, măcar în câteva - un nucleu de câțiva artiști, iar în rest totul se va petrece pe bază de colaborări, după sistemul occidental.

3. Probabil, vor fi solicitați; dacă vor fi solicitați. Este o profesie care se bazează mult pe subiectivitate. Contează mai puțin cât de bun ești și mai mult dacă vreun regizor are nevoie de tine. Eu sunt încă, oarecum, prizonieră a trecutului: mintea îmi spune că această reformă trebuie să vină, dar sufletul meu se teme. Poate că ar trebui să-mi urmez gândul, chiar dacă mai sălășluiește în mine spaima că nu voi fi distribuită și că voi rămâne fără mijloace financiare. Pe urmă mai știm că în Occident artiștii nu trăiesc numai din ceea ce câștigă în teatre. La noi, de bine-de rău, salariul, deși rușinos de mic, există. Încă...

COCA BLOOS: „Cererea-oferta-concurența- contractul”

1. Consider că numai o lege a teatrelor poate da un răspuns concret și avizat acestei întrebări. Eu personal nu mă tem de restructurare, dar cred că teatrul nu poate fi abandonat, ci, dimpotrivă, el trebuie să fie subvenționat în continuare (în limita posibilităților) de minister, primării și, în special, de iubitorii de teatru. Înțeleg prin aceștia din urmă pe dragii noștri oameni de afaceri, care ar trebui să sprijine teatrul cu aceeași osârdie și dragoste cu care sprijină fotbalul, tenisul, popicele și Miss-urile.

2. Restructurarea trebuie să se bazeze pe principiile elementare ale managementului, și anume cererea-oferta-concurența-contractul, un rol esențial revenind, în acest sens, directorilor de teatre.

3. Cred că actorii trebuie să fie protejați, indiferent de vârstă, dar, în mod deosebit, cei care aparțin tinerei generații.

RADU BÂNZARU: „O utopie...”

1. Între scandalul băncilor și scumpirea benzinei, între tranziție, austeritate și moartea animalelor în complexele unde ele ar trebui să se îngrășe, ar fi o utopie să-mi imaginez că se mai poate schimba ceva în teatrul românesc: o societate înșepenită și bolnavă, care nu se va trezi curând.

2. Pot părea sceptic sau mai mult decât atât (motto de revistă și nu numai), dar cred că dl ministru Ion Caramitru nu are puterea, hotărârea și disperarea de a schimba ceva.

Nu văd această restructurare în nici un fel, menirea mea pe acest pământ fiind cu totul alta.

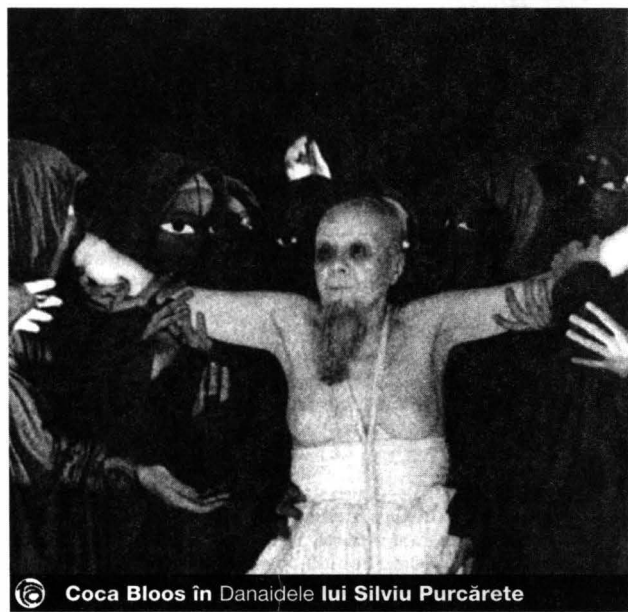
3. În cazul fericit al unei schimbări - dar vorbim din nou de abstracțiuni - se va alege grăul de neghină, binele de rău, frumosul de urât. Cei antrenați vor supraviețui; ceilalți - chelneri, șoferi, secretare, cine știe...

DELIA NARTEA LUCACI: „Actorii să circule liber între teatre”

1. Cred că o restructurare a teatrelor este absolut necesară, dar, în aceeași măsură, consider că nu ar trebui să se renunțe la subvenționarea acestora, deoarece pretutindeni în lume teatrul este susținut de către stat.

2. Prima măsură și cea mai importantă ar trebui să aibă în vedere conducerea teatrelor. Directoratul să fie acordat unor buni manageri și nu (neapărat) unor personalități artistice, deoarece calitatea de mare actor sau mare regizor nu este întotdeauna direct proporțională cu aceea de bun manager.

De asemenea, actorii trebuie să poată circula liber între teatre, iar acest lucru nu este posibil decât pe baza unor contracte serioase care să le asigure o viață... decentă. Ei trebuie să fie retribuiți în funcție de ce și cât joacă, pentru a

Coca Bloos în Danaidele lui Silviu Purcărete

se crea diferențe între cei activi și cei ce există doar pe statele de plată; cât despre cei pensionabili, să fie scoși la pensie!

Este absolut necesară și înființarea unui sistem de impresariat artistic pentru protejarea intereselor actorilor, aflați deseori în dificultate, atunci când au posibilitatea să încheie contracte în afara teatrului (de film sau cu alte teatre).

3. Cred că vom rămâne angajați în continuare în teatre.

MARIUS STĂNESCU: „Nu se va putea copia în totalitate modelul occidental”

1. Sunt convins că urmează o restructurare, însă nu cred că subvenționarea teatrelor de către minister și municipalitate va fi suprimată cu totul.

2. E foarte greu să-mi dau seama cum va arăta această restructurare. Probabil, va semăna - într-un fel sau altul - cu cea din Occident. Oricum, ea va trebui să fie susținută de o nouă legislație; și mă gândesc în primul rând la o nouă lege a sponsorizării, care să atragă investitori serioși în lumea teatrului.

Părerea mea este că nu se va putea copia în totalitate modelul occidental, ținând cont de faptul că nu avem o economie națională pe măsură. Deocamdată.

În orice caz, sper ca această reformă să dea actorilor și oamenilor de cultură, în general, posibilitatea să fie plătiți potrivit muncii pe care o depun.

3. Categoric, modalitatea de lucru va trebui schimbată, și mă refer aici în special la lucrul pe contract. Aceia dintre noi care nu vor fi solicitați de un regizor sau de un teatru se vor îndrepta, probabil, spre altceva, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă. Oricum, eu nădăjduiesc că va fi bine pentru fiecare dintre noi.

GEORGE IVAȘCU: „Să ne gândim în primul rând la public”

1. Nu știu. Dar, atâta timp cât societatea este în permanentă transformare, cred că și teatrul va suporta anumite modificări. După părerea mea, însă, într-un sistem economico-financiar instabil și dezorganizat poziția teatrului și a actorilor nu poate fi alta decât cea a unor cobai. Căci schimbarea cu orice preț, fără a se ține cont de resursele financiare și de mentalitatea spectatorilor (familiarizați cu un teatru de repertoriu și nu cu unul de proiecte), ar putea avea urmări dezastruoase.

În ceea ce mă privește, sunt deja un actor care circulă liber, care se mișcă după proiect; cu toate acestea nu cred că se poate pune încă problema restructurării după modelul vestic.

2. Pentru ca schimbarea să fie posibilă trebuie să avem în vedere, înainte de toate, mijloacele prin care ea se va realiza.

Să ne gândim în primul rând la public: de ce, pentru ce, pentru cine, când vine publicul la teatru? Pentru a afla toate acestea trebuie înființată o comisie de sondaj alcătuită din psihologi, sociologi, teatrologi, care să testeze (pe minimum două stagioni) preferințele și așteptările publicului pentru care noi, actorii, jucăm seară de seară.

Pe de altă parte, această reformă vizează în mod direct actorul. De aceea, el trebuie să știe din timp care vor fi repertoriile teatrelor și proiectele companiilor - atât din București cât și din țară -, pentru a putea alege și a se putea orienta în stagiunea următoare.

Un alt element esențial al angajamentelor pe contract îl reprezintă modalitatea de plată. Ea trebuie să ofere actorului o solidă protecție financiară, nu numai pe parcursul contractului, ci și între două angajamente.

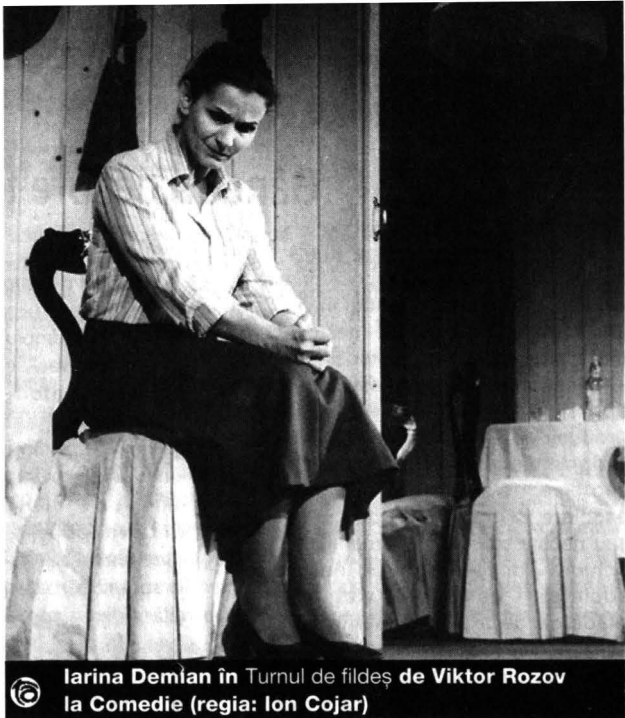
De asemenea, nu se poate pune problema înlocuirii brutale a sistemului vechi cu unul nou atâta timp cât lipsesc verigi esențiale în producerea actului artistic, cum ar fi impresarii, producătorii, managerii etc. Numai în funcție de toate aceste lucruri poate să fie operată în mod realist, și nu sinucigaș, o schimbare benefică în lumea teatrului.

3. Nu cred că sunt în măsură să dau un răspuns decât în numele meu, ceea ce consider că am și făcut.

ADRIANA TRANDAFIR: „Schimbarea va permite o departajare netă între actori”

1. Aș fi fericită să se poată schimba ceva în lumea teatrului, dar eu nu cred în această posibilitate atâta timp cât banii vor constitui o problemă insurmontabilă.

2. O reformă adevărată va trebui să aibă ca punct de plecare rezolvarea condiției financiare precare a oamenilor

Iarina Demian în Turnul de fildeș de Viktor Rozov la Comedie (regia: Ion Cojar)

de teatru. Mă gândesc în primul rând la necesitatea unei legi a sponsorizării, care să-i determine pe investitori să sprijine teatrul nu numai din milă (cum se întâmplă acum), ci și din considerente legislative menite să-i co-intereseze. Acest lucru va modifica înainte de toate spectacolul în funcție de public, deoarece spectatorul din sală, o dată dezamăgit, nu se va mai întoarce. Or, nici actorii, nici regizorii, nici investitorii nu vor putea să nu țină cont de exigențele acestuia în momentul în care biletul nu va mai costa cinci mii de lei, ci douăzeci-treizeci de mii, poate.

O schimbare în bine nu poate avea loc fără a se lua în calcul și teatrele din provincie, care sunt foarte multe și se află deja într-o stare disperată. Trebuie să se găsească modalități prin care regizorii să fie stimulați să monteze în țară, la fel ca în București, pentru ca aceste teatre să nu dispară.

3. Schimbarea va permite o departajare netă între actori; nimeni nu va mai putea să lipsească sau să greșească atunci când salariul nu va mai fi același pentru toți, ci va fi în funcție de calitatea și cantitatea muncii fiecăruia. Va urma o perioadă foarte grea, dar, poate, numai o asemenea perioadă ne va învăța cum să luptăm și să ne câștigăm un loc prin propriile merite.

IARINA DEMIAN: „Nu întotdeauna cel mai bun câștigă”

1. Cred că din cauza coeficientului mic alocat culturii din buget va trebui să aibă loc o restructurare, dar depinde cum și de cine va fi făcută. Dacă Legea teatrelor ar fi făcută de Dumnezeu, aș fi sigură că este bună și binevenită. Dar dacă o vor face „sfinții” (care te mânăncă până la Dumnezeu), mă indoiesc de ea.

2. Eu personal sunt împotriva sistemului occidental. Nu cred că se poate pune problema liberalizării culturale deoarece proiectele sunt niște experimente (în care artiștii își pot permite să strălucească sau să greșească), care nu pot înlocui arta adevărată. Nu se poate face teatru decât într-o trupă bine sudată și primenită sistematic. Dar ceea ce cu siguranță trebuie schimbat este modalitatea de retribuire a actorilor, în funcție nu atât de cantitatea, cât de calitatea rolurilor interpretate.

Publicul are nevoie de teatrul de repertoriu și până la urmă el este cel care va decide.

3. Selecția ar trebui să fie naturală, dar, din păcate, nu este întotdeauna așa. Nu întotdeauna cel mai bun câștigă. Mai mult decât în orice alt domeniu, aceasta este o profesiune subiectivă, de aceea restructurarea trebuie concepută cu grijă, cu gravitate și cu foarte multă conștiință.

■ Anchetă realizată de MARIA LAIU și FLORINA BUCUR